

також виокремить 3 дії, які потрібно вам зробити, щоб її розвинути та 3 дії, які мають або ж демонструють інші люди, що володіють такою якістю;

- оцінка (формальна чи неформальна) діяльності через певний проміжок проведення тренінгу щодо рівня отриманих знань та вмінь;

- перевірка (формальна чи неформальна) окремих професійних якостей через зріз діяльності із залученням безпосереднього командира.

Підсумовуючи наведені особливості впровадження тренінгових технологій у ВВНЗ, нами був розроблений ряд поетапних методичних рекомендацій науково-педагогічним працівникам щодо використання тренінгових технологій під час навчання у ВВНЗ, що є уніфікованими і можуть бути використані як під час проведення дисциплін гуманітарного блоку, так і технічного блоку. Розробка авторської тренінгової програми підготовки науково-педагогічних працівників Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного щодо використання тренінгових технологій у формуванні професійних якостей майбутніх офіцерів стане подальшим вектором наших наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Бойко О. В. Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України : монографія. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 667 с.

2. Капінус О. С. Потенціал тренінгових технологій у формуванні професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних Сил України. *Педагогічні науки: теорія та практика*. (1). 2020. С. 67–72.

3. Окаєвич А. В. Потенціал тренінгових технологій у військово-професійній підготовці майбутніх офіцерів. *Науковий часопис Укрїнського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 67. 2019. С. 193–196.

Людмила Петришин,
*професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

Петро Головацький,
*магістрант кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності,
спеціальності 011 освітні, педагогічні науки,
ОПП Соціальна педагогіка
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

У статті аналізуються соціально-психологічні чинники формування комунікативної компетентності, які в студентському віці сприяють розвитку важливих особистісних і професійних якостей, що є основою ефективної діяльності майбутнього соціального педагога. Розглядається процес формування комунікативної компетентності, як один із найважливіших аспектів професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, оскільки ефективне спілкування є основою фахової діяльності.

Ключові слова: *соціальний педагог, комунікативна компетентність, соціально-психологічні чинники, підготовка соціальних педагогів.*

Постановка проблеми. Соціально-психологічні чинники формування і розвитку комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога є важливим аспектом професійної підготовки, оскільки безпосередньо впливають на ефективність взаємодії з іншими людьми, зокрема, в умовах соціальної роботи. Комунікативна компетентність є не лише поєднанням певних навичок і знань, а й результатом розвитку особистісних і соціальних якостей, здатності адаптуватися до різних ситуацій спілкування. У процесі підготовки соціальних педагогів важливим є врахування впливу соціальних і психологічних факторів, які визначають рівень їхньої комунікативної ефективності в професійному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Індивідуально-особистісні чинники є важливою складовою формування комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога, адже психологічні якості студента значною мірою впливають на його здатність ефективно взаємодіяти з

іншими людьми. Самооцінка є одним із основних аспектів, що визначає рівень впевненості студента в своїх силах та здатність до адекватної комунікації. Якщо студент має високу самооцінку, він буде відчувати себе комфортно в різних комунікативних ситуаціях, не боячись виступати на публіці, приймати рішення або висловлювати свою думку. З іншого боку, низька самооцінка може призвести до нерішучості та труднощів у спілкуванні, що заважає встановленню конструктивного контакту з іншими людьми [6].

Самоусвідомлення є не менш важливим чинником, що впливає на комунікацію. Студенти, які здатні усвідомлювати свої емоції, мотивацію та поведінку, можуть краще управляти своїми реакціями в складних ситуаціях. Це дає їм можливість не лише краще контролювати свої емоції, а й більш гнучко реагувати на емоції інших людей. Психологічна готовність до самокорекції, здатність усвідомлювати свої помилки та працювати над ними, є важливим аспектом, що сприяє вдосконаленню комунікативних навичок. У процесі навчання майбутні соціальні педагоги повинні навчитися не лише визнавати свої помилки, а й знаходити способи їх виправлення, що є важливою складовою розвитку професійної комунікативної компетентності [6].

Емоційна стійкість є ще одним індивідуально-особистісним чинником, що має велике значення для комунікації. У професії соціального педагога важко уникнути стресових ситуацій, конфліктів і складних емоційних моментів. Тому студентам необхідно розвивати здатність до емоційного саморегулювання, що дозволить їм зберігати спокій і адекватно реагувати на емоційно насичені ситуації. Підвищення емоційної стійкості допомагає соціальним педагогам залишатися професіоналами навіть у стресових умовах, а також більш ефективно допомагати людям, які перебувають у складних життєвих ситуаціях. Рефлексія є важливим інструментом для самовдосконалення студентів у процесі їх навчання. Вона дозволяє аналізувати свої комунікативні стратегії, оцінювати їхню ефективність та коригувати їх відповідно до потреб конкретної ситуації. Здатність до рефлексії дає можливість не лише усвідомлювати свої сильні сторони в комунікації, але й виявляти слабкі місця, над якими необхідно працювати. Це допомагає студентам зростати як особистості, а також підвищує їх професіоналізм у подальшій практичній діяльності [2].

Соціальна підтримка та взаємодія з викладачами та одногрупниками є важливими соціально-психологічними чинниками, які сприяють

формуванню комунікативної компетентності майбутніх соціальних педагогів в процесі їх освітньо-професійної підготовки. Студенти, які активно взаємодіють з викладачами та своїми одногрупниками, мають можливість практикувати і вдосконалювати свої комунікативні навички в реальних навчальних умовах. Постійна взаємодія з іншими людьми допомагає краще зрозуміти різноманітні аспекти комунікації, такі як вербальна та невербальна взаємодія, розвиває вміння правильно трактувати інформацію, що надходить від співрозмовників.

Соціально-психологічний клімат у навчальному середовищі також має важливе значення для розвитку комунікативної компетентності. Відкритість, взаємоповага та підтримка з боку викладачів і одногрупників створюють атмосферу, в якій студентам легше висловлювати свої думки, ділитися ідеями та отримувати конструктивну критику. Такі умови сприяють розвитку впевненості в собі, що є важливим компонентом ефективної комунікації. Якщо студенти відчують підтримку з боку оточуючих, вони більш охоче беруть участь в дискусіях, працюють в групах, обговорюють різноманітні питання, що дозволяє їм швидше опановувати необхідні навички взаємодії з іншими людьми [3].

Однією з важливих складових є здатність майбутнього соціального педагога враховувати вікові і культурні відмінності при комунікації з клієнтами, колегами чи керівниками. Зрозуміло, що для ефективної роботи з різними соціальними групами необхідно володіти знанням і вмінням використовувати різноманітні підходи до ситуації. Для цього студентам необхідно формувати навички адаптації стилю спілкування до потреб кожної окремої особистості. Наприклад, комунікація з підлітками буде суттєво відрізнятися від комунікації з дорослими людьми чи літніми громадянами, тому важливо розуміти, як будувати конструктивний діалог з представниками різних вікових категорій [4].

Адаптація до соціальних ролей також важлива у контексті роботи в команді. Студенти мають навчитися взаємодіяти з одногрупниками, а також викладачами та іншими учасниками освітнього процесу, враховуючи риси кожної особистості та її соціальну роль. Уміння працювати в колективі, бути уважними до потреб інших, дотримуватися норм соціальної взаємодії та сприяти створенню комфортної атмосфери в групі – все це допомагає в подальшій професійній діяльності соціального педагога, який часто працює в командах для вирішення складних соціальних проблем. Взаємодія з колегами та керівниками вимагає не лише професійних знань, але й

розуміння соціальних ролей кожної особистості в групі. Здатність адаптувати свою комунікацію до різних соціальних ролей дозволяє соціальному педагогу ефективно взаємодіяти з різними категоріями клієнтів, адже як зазначають науковці, сьогодні на комунікацію впливають «дії різних стрес-чинників патологічні процеси проявляються та охоплюють різні рівні організації організму: біохімічний, фізіологічний, психологічний» [5]. Робота з дітьми та молоддю вимагає одних підходів до комунікації, тоді як робота з людьми похилого віку або людьми з обмеженими можливостями потребує іншого стилю взаємодії. Це також стосується професійних відносин з колегами та керівниками, де важливо враховувати не лише індивідуальні особливості, а й рівень формальності або неформальності взаємодії в різних соціальних контекстах [1].

Висновки. Отже, соціально-психологічні чинники, що включають взаємодію в групі, розвиток мотивації, адаптацію до соціальних ролей, емоційну стійкість і критичне мислення, є ключовими для формування і розвитку комунікативної компетентності майбутнього соціального педагога. Вказані чинники активно проявляються в процесі освітньо-професійної підготовки і забезпечують високий рівень підготовки майбутнього професіонала для ефективної діяльності в соціально-педагогічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Абрамович Т. В. Базові компоненти професійної компетентності соціального педагога. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 1 (85). С. 35-37.
2. Бікус О.О., Волошина В.В. Теоретичні засади формування комунікативної компетенції особистості. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: *Психологічні науки*. 2015. Вип. 1(46). С. 17-23.
3. Ветров М.Д. Фактори впливу на комунікативну активність особистості при її формуванні в студентському віці. *Тези доповіді Четвертої міжнародної конференції молодих науковців*. Київ, 2011. С. 91-92.
4. Корніяк О.М. Психологія комунікативної культури школяра. Київ : Міленіум, 2006. 336 с.
5. Степаненко, В. В., Петришин, Л. Й., Степаненко, В. І., & Кульчицький, В. Й. Формування уявлень у здобувачів вищої освіти про

методологічні основи реабілітації осіб із посттравматичним стресовим розладом. *Медична освіта*. 2023. №3, 84–91. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.3.14274>

6. Філоненко М.М. Психологія спілкування : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

Ольга Сорока

*професор, доктор педагогічних наук,
завідувачка кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Авторка піднімає питання щодо важливості формування у майбутніх фахівців із соціальної роботи управлінської компетентності. Проаналізовано сутність поняття «професійна компетентність керівника». Встановлено, що якість управління соціальною установою напряму залежить від управлінської компетентності менеджера. Визначено компоненти управлінської компетентності фахівця соціальної сфери.

Ключові слова: *управлінська компетентність, управлінські компетенції, майбутні фахівці соціальної сфери, бакалавр соціальної роботи, соціальні установи, професійна підготовка, освітні компоненти.*

Головною характеристикою ХХІ століття на сучасному етапі суспільного розвитку стає визначення світовим співтовариством гуманістичної спрямованості соціуму, його інтеграція й розвиток, перехід від управління за інтуїцією до наукового управління, яке стало потужним важелем у розвитку всіх сфер суспільства. Адже розвиток сучасного суспільства спирається на освіту, яка вважається основою прогресу людства. А це сприяє висуненню принципово нових вимог до всіх її структур, зокрема до керівника соціальної організації. Центальною фігурою управління соціального закладу є менеджер з його правом